

Réseau National des Chambres d'Agriculture du Niger

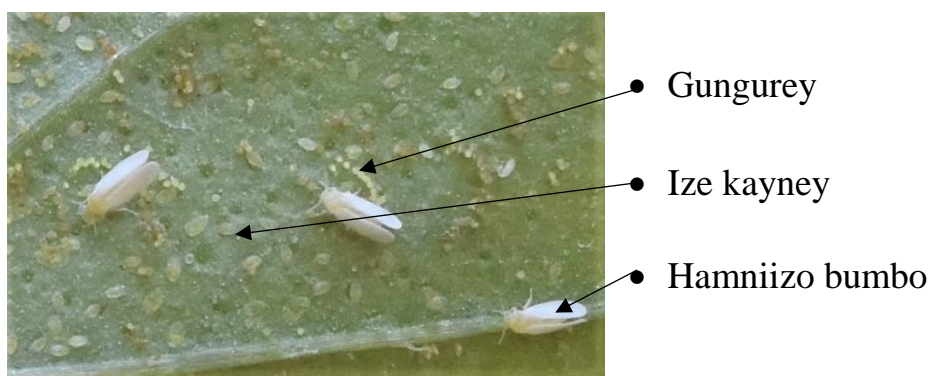
Hamniize kwaara kaù se i gane faransi ciine ga mouche blanche (*Bemisia tabaci*) boù tira sogonanta kaù i te araajiya ma ga

Dr Haougui Adamou nda Bibata Ali Outani (INRAN), Aïssa Kimba nda Patrick Delmas (RECA), Dr Garba Madougou nda Salissou Oumarou (DGPV) / marsu handu, jirbi 19 annasaara jiiri 2019.

Hunkuna, iri ga salaù araù se nda jaw-kali goyey aùùwaara fo kaù ga hasaraw te hala manti mooso, kaù alfarey nda kurkey ga bay ga boori, nga ga ti « hamniize kwaara ». Ba da alfarey ga hasarawey kaù hamniize kwaara wo ga te bay, i si bay doorey kaù a ga hin ga kande ga daù tuurey ga.

Mate no boro ga te ga hamniize kwaara nda nga ize kayney bay ?

Hamniize kwaara wo hamniize kayna no kaù ga deesi sahş din, za a i kar dumiizeyga. Da a deesi a si mooru ga koy zumbu. Koptey cire no a ize kayney go.

Hamniize kwaara ize kayney ga kayna gumo, i sinda ce, i sinda fata, i sinda hay kulu. Tombiize kwaray wala tombiize say hinne no boro ga di. I si \$ooti. I ga ga hin ga ba gumo kopto folloù boù. I ba yaùò mo no ga saba nda hasarawo kaù i ga te dumiizey ga.

Ifo ga ti hasarawey kaù hamniize kwaara ga te ?

Hasaraw dumi hinka no hamniize kwaara ga te :

Sintina jina day, hamniize kwaara nda nga ize kayney, tuurey haro no i ga sunsum sanda mate kaù day soboro ga boro kuri haù nda. Da i ba ga to hamniize kwaaray way ka koy zangu tuuri kopto folloù boù (Danga mate kaù i cabe fota ra), i ga tuuro gaabo zabu sahş din, i ga ba hin ga ba a wi.

Ihinkanta, mate kaù sobora ga heemariizo dooro daù boro ga, ya-din no hamniize kwaaray wo ne mo ga hin ga doori yaù daù dumiizey ga, waati kulu kaù a na dumiizey din nama ga haro kaù ga ti a ùwaaro zu. Dooro din se no i ga ne faransi sanni ra « virose » zama kala nda dooriizo du bari sanda hay kaù ga a ga naagu ga du ga bangay. Dooro din da a bangay, a sinda safari.

Hamniize kwaara alaamey tomaato ga

Hamniize kwaara alaamey tattaasa ga

Dumiize nda dumiize fo yaù no hamniize kwaara nda nga ize kayney ga laami ?

- Dumiizey kaù ga kwaasu hamni kwaara ga ga ti : koyri-gabu, tattaasay, barziin, nda tomaati. Hamniize kwaara ga hin ga bara dumiize boobo boù, a ga te jaw kali waney no a ga te zoobo waney no.
- Da ba yaù, tattasey, tonkey nda barziney boù no boro ga di hamni kwaara hasarawey.

- Hamniize kwaara ga doori yaù daù dumiize fo yaù ga waati kulu kaù a na sunsum. Dumiizey kaù hamniize kwaara sunsum yaù ga hasaraw waasi ga ti : tomaati, tattaasey nda tonko yaù.

Mate no bora ga te ga bay kaù dumiizo sinda baani ?

Hay kaù ga ti tomaato, tattaasa nda tonka, i koptey ga bibiri ga kunkuni no. Koptey boogu yaù wala yargay yaù ga barmay. Kopta ga hari barmay waati fo yaù a ga bare ga say-say , da a laala a ga a ma koogu.

Mate no dooro (virose) ga te ga dumiizey di ?

Waati kaù hamniize kwaara na dumiize kaù ga zaùey sunsum no a ga hin ga dooro daù dumiize kaù gonda baani ga. Wo-din se no, za dumiize fo sinda baani, i hima i ma dagu no, a ma si koy ga dumiize fwey digsa, a ma si koy ga te lamba hamniize kwaara se.

Dumiize fo yaù doori go i ra no za i tun, sanda sobi-lobi \$a, wo-din se, da a go fari ra i ma dogu pat. Da boro gorkasino faro ra sobi-lobi \$a go no a mana a dagu, a ga hin ga boro zibitaani. Hamniize kwaara dooro sinda safari, alfarey hima ga saba ga dumiize kaù digsa dagu ga ka gaton care bande.

Waati fo no hamniize kwaara ga dumiizey hasaraw gumo iri Niizer laabo ra ?

- Niizer fiazulmata ra no hamniize kwaara go . Hamniize kwaara si bangay kala annassaara handu hinzanta ga koy i guwanta wala handu yagganta ga koy i way cindi fowanta.
- Za hamniize kwaara si zaada dumiizey boù kala konni waate, a ga sobay ga hay ga care hay hinne no.

Fondo fo nda fondo fo yaù no i hima ga gana ga hamniize kwaara tangam ?

Iri hima ga bay kaù hamni kwaara tangam yaùo ga sandi gumo, ba nda zaamaani safara no. Iri hima mo ga bay kaù hamniize kwaara ga tar ga doona, go to naù kaù a si ye ga a wi koyne. Boro hima no ni ma dabarey boobandi.

Sintina day, boro ma ni azariyaa hallasi nda arcilla hay kaù ga naù hamniize-kwaara ma si tar ga to a ga.

Ihinkanta boro ma dumiize kulu kaù ga naù hamniize kwaara ma zaada dagu ga ka ni kalo ra sanda sobi-lobiyà.

Da alfarò di hamni kwaara dumiizey fo yan boù, a ma dumiizey dagu a ma i tutubu wala a ma i ton. Alfarò ga

hin ga koyri-gabu duma zama hamniize kwaara ga boona gumo, day habu hinka banda a ma koyri-gabo dagu, zama Hamniize kwaara ga ka ga nga gungurey taù koyri-gabo koptey boù, wo-din no ga naù i ma gungurey nda hamniizey wi care banda hala ba gungurey ga fombu. Boro ga hin ga koyri-gabo dan ga yeera, ma ye ga dagu habu hinka banda. Dabaro din ga naù i ma hamniize kwaara tangam gumo kaù sinda i ma safaray fo daù.

Da boro di hamni kwaara duma yaney kaù bisa ga, da boro na tajey daù boro hima ni ma iri doù safarey daù ga wa hamni kwaara (boro ga hin ga safaro te ga say sorro ho haniize ra). Da wo-din mana hamni kwaara wi, boro ma zaamaani safarey kaù gonda Acétampiride. Boro ma kay neesijey ga mate kaù i na a ci nda. Boro ma safaro say dumiizo ga nango kulu. Da boro di hamniize kwaara ba guma, boro ma dumari barmay boro ma suuban dumiize kaù hamni kwaara si boona,. Teera din ga naù hamni kwaara ma doona safaro, da i ga a daù mo, hala alwaato ku, a si hay kulu ka hamni kwaara ga.

Da aràù ga ba aràù ma du yamar yaù ga tonton aràù ga hin ga alfarey nda kurkey boù feerey saruuso lambey ce kaù go RECA. Lambey ne ya : 92 24 24 24 (Orange) 89 97 97 74 (Airtel) 84 74 74 74 (Moov) nda 93 32 38 92 (Niger - Telecoms).

